

Musika

Iaz disko asko... eta erdaraz (zenbait burutazio ingelesez kantatzeko hautuaz)

Harrob!a Lantzen-ek eta *Entzun!*-ek elkarlanean osatu dute 2010eko Euskal Herriko diskogintzaren erretratu: Gureando!nu10 izeneko dokumentua sarean dabil eta zenbait datu interesgarri eskaintzen ditu. Adibidez, 300 lan berri baino gehiago atera zirela iaz eta horietako gehienak erdaretan grabatu zirela.

GORKA BEREZIARTUA

ASKO ZABALTZEN ari den joera. Eta bereziki kezagarria iruditzen zait hainbat taldek ingelesez kantatzeko egin duten hautua, baita erabili dituzten argudioak ere (ikus duela gutxi, ARGIAren 2.261. zenbakian, publikatu ziren hiru elkarrizketak). Zenbait estilok ingelesez hobeto ematen dutela belarrira, hori da gehienetan errepikatzen dena. Baina joera orokortzen hasia denean, itsu beharko genuke aukera estetikoak bakarrik ikusiko bagenu. Eta gor, fenomeno sozial zabalagoen oihartzuna ez bagenu entzungo.

Esango nuke faktore ugari ekarri gaituztela egoera honetara eta horien artean ez dela txikiena 1990eko hamarkadan ezker abertzalearen inguruan egituratu zen kontrakultura musikalak behera egin izana. Negu Gorriak buru zuen belaunaldiak asmatu zuen jatorri aniztasuna eta euskaltasuna elkartzen, militantzia uztarri. Mundu osoko musika estiloak nahastuz eta euskaraz kantatuz hainbat taldek lortu zuten, 1980ko urteetatik zetorren “punk vs. gizartea” eta “euskal herritar vs. espainiar” dikotomieie eustea; baina baita, Jacqueline Urla antropologoak dioen moduan (*We are all Malcolm X! : Negu Gorriak, Hip-Hop and the basque political imaginary*), “euskara vs. estatuko hizkuntzak” dikotomia sortzea ere, eta oposizio sinboliko horren bidez munduko beste hainbat askapen borrokarekin zubilana egitea (Negu Gorriak-ek James Browne “*say it loud, I’m black and I’m proud*” ezaguna “euskalduna naiz eta harro nago” bihurtzea izan liteke estrategia kultural horren erakusgarri nagusia).

Adi, hala ere, euskara-estatuko hizkuntzak dikotomia planteatzen baitu Urlak, hau da, “euskara vs. espainola” eta “euskara vs. frantsesa”; eta azpimarratzen du Negu Gorriaken diskoak ez direla elebakarrak; ingelesak, besteak beste, leku garrantzitsua duela. Baina ez edozelan sartuta: “Negu Gorriaken obran aurkitzen dugun ingelesak beltzen ahots hori ekartzen du gogora, marjinazio sozio-kulturalaren esperientzia”.

Hau da: mezu politikoa jakin baten inguruan artikulatu daitezkeen hizkuntzak erabili zituzten Abregok, Arkarazok, Kazalisek eta Muguruza anaiek”.

**Faktore askok eragingo zuten
Euskal Herriko musikariek
ingeleza aukeratzeko orduan;
horietan ez da txikiena
ezker abertzalearen inguruko
kontrakultura musikalak
behera egin izana**

Pasa dira garai haiek eta bi ondorio utzi dituzte gutxienez. Bat: ezker abertzalearekin identifika daitezkeen engaiamendu politikoa ez dago aurreko hamarkadetan bezain modan. Bi: euskaltasunaren aldarrikapen esplizitua kluxe bihurtu da (talde konprometituenek ere, nekez abestuko dizute egun “euskaraz eta kitto” edo gorago aipatutako “euskalduna naiz eta harro nago”-ren tankerako

ezer, hain modu agerikoan behintzat; eta hori gertatzea ona da, nire iritziz, zimendu batzuk jarri direla erakusten duelako). Hirugarren bat gehitu behar zaie aurrekoei: Internetekin izugarri areagotu dela mundu anglosaxoian produzitzen den musika eskuratzeko aukera. Doan.

Hiru horien konbinaziotik zabaldu da, nire ustez, ingelesez kantatzeko hautua. Beste hainbeste mugimendutan laburbil daiteke prozesua: 1) “Ez dugu euskaldunak garelako aldarrikatu behar mikrofono aurrean jartzen garen bakoitzean, ezta inolako mezu politikorik eman behar ere. Euskaraz egitearekin nahikoa da”. 2) “Eta euskaldunok munduan gaude, gure tradizio kulturala ez da hemen sortua bakarrik, ingelesezko musika entzun dugu betidanik, zergatik ez ditugu ba estilo horiek jorratuko?”. 3) “Beraz, behin gure euskaltasuna eta mundutasuna inplizituki onartuta, ez dago problemarik ingelesez kantatzeko ere. Gainera, errazagoa da, horrela entzun dugulako beti eta musika hori euskarara egokitzeak, lana eskatzeaz gain, ez du estetikoki emaitza bera ematen”.

Pertsonalki, bigarren punturaino bakarrik nago ados. Autoafirmazio espizituari uko egitea euskaltasunaren barrutik hartutako erabakia da. Bigarren mugimendurekin, nolabait esateko, mundua ekartzen dugu gurera (edo behintzat mundu honetako polo dominatzailean dauden adierazpen kulturalak “etxekotzen”, Urlaren hitzetan esateko). Hirugarrenarekin ordea, euskal musikariak dira beraien zentroa desplazatzen dutenak, gainditzen dituen erakarpen-

Zabiltzan harri hori, atera mingaina... baina euskaraz!

indarraren menpe jarriz. Euskaraz kantatuta bertako eszenaren zentralitatea gertuago izango luketen artistek, euren burua musika ingelesaren periferian kokatzen dute, bazterreko bihurtzen dira. Eta joera horren multiplikazioak eszena lokal osoa bihurtzen du bazterreko: Euskal Herriko talde gehienek ingelesez kantatuko balute, zer lirateke hemengo taldeak munduko musikaren planotan? Auzo txiki marjinal bat, nire irudiko.

Norbaitek esango du ez duela zertan, Delorean zarautzarrak, adibidez, *Pitchfork*-en iazko 50 disko onenen zerrendan agertu zirela. Salbuespen batzuek araua konfirmatu besterik ez dute egiten: begiratu bestela, zerrenda horretan zenbat talde diren herrialde ez-anglosaxoietakoak. Musika jarduera garrantzitsua da, besteak beste, kantak entzunez osatzen dugulako pertsonok gure imaginarioa; eta ingurukoekin gure gustuak partekatuz ere eraikitzen da gizarte baten iruditeria amankomuna. Bestelako jarduera publikoetan bezala, euskaraz egote hutsak hizkuntza prestigiatzen du, posible dela erakusten du, ez dela ezinezkoa eskandinaviar kutsuko rock&rolla euskaraz egitea, ezta hip-hop-a, dub-a, grindcorea edo indie-a ere. Ingelesez eginda berriz, euskaraz ematen du ez-gai, problema, izatekotan, hiztunena denean.

Ez al gara kapaz gauza batzuk euskaraz egiteko? Saiatzen al gara? Saiatuko? ■

argia.com Artikulu honetan aipatutako zenbait erreferentzietara loturak aurkituko dituzu Boligrafo Gorria blogean, baita hainbat lagun iritzi-elkartruke bizia ere: Inaxio Esnaola, Beñat Sarasola, Jon Eskisabel, Asier Basurto, Ibon Rodriguez...

Noranahi zoazela. Nonahi zaudela. Zure jendearekin. Zure iritzia adierazi nahi duzunean, zeure erara. Euskara zure bizimoduaren osagaia da. Berezkoa duzu. Zu eta zure lagunen artean, zure giroan, **gozatu euskaraz**.

BFA DFB
Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia